

TARTALOM

Első rész: A könyv története

I. Az Ószövetség, mint könyvgyűjtemény	11
1. Az Ószövetség könyvei.....	12
2. Nevezetes bibliák (Szövegformák, szövegtanúk, fordítások).....	16
2. 1. A héber szöveg	17
2. 2. Görög fordítások	18
2. 3. Arám és szír fordítások	21
2. 4. Latin fordítások	22
2. 5. Egyéb fordítások	23
2. 6. Magyar fordítások.....	24
2. 7. Kritikai kiadások	26
II. A Szentírás, mint az Egyház könyve.....	29
1. Mít jelent az Egyház számára a Biblia?	29
1. 1. Kinyilatkoztatás és Szentírás	29
1. 1. 1. A kinyilatkoztatás természete.....	29
1. 1. 2. A Szentírás mint a kinyilatkoztatás áthagyományozása.....	30
1. 2. A Szentírás könyvei szentek és kánoniak	32
1. 2. 1. Ami a Bibliába bekerült: az ószövetségi kánon története	33
1. 2. 2. Ami az Ószövetségből kimaradt: az apokrifek.....	40
1. 3. A Szentírás könyvei sugalmazottak	43
1. 4. Az Ó- és Újszövetség kapcsolata.....	47
1. 5. A Szentírás szerepe a teológiában.....	48
1. 5. 1. A szentírásstudomány segédtudományai	50
2. A Biblia olvasásának története	51
2. 1. A judaizmus írásmagyarázata.....	51
2. 1. 1. A rabbinikus exegézis	51
2. 1. 2. A peser	54
2. 1. 3. Filón exegézise	55
2. 2. Az Újszövetség írásmagyarázata	57
2. 3. Az apologéták Szentírás-teológiája.....	60
2. 4. Az allegorikus exegézis kiteljesedése	62
2. 5. Lépések a realizmus felé	66
2. 6. Az ókor vége, a középkor kezdete.....	69
2. 7. A skolasztika.....	71
2. 8. A reformáció írásmagyarázata	73
2. 9. Bibliakritika a 19. század végéig	76
2. 10. A formakritikai exegézis	85
2. 11. Az egzisztenciális exegézis	89
2. 11. 1. A megismerés természetének újragondolása.....	89
2. 11. 2. Karl Barth	90

2. 11. 3. Rudolf Bultmann	92
2. 12. Vissza a szöveghez: a jelenkor exegézise	94
III. Az Ószövetség társadalmi és történeti keretei.....	102
1. Az Ószövetség társadalmi keretei	102
2. Az Ószövetség történeti-földrajzi keretei	108
2. 1. Az ókori világ	108
2. 2. A Közel-Kelet első dinasztikus kultúrái.....	109
2. 3. A hatalmi viszonyok átrendeződése a Kr. e. 2. évezred fordulóján	113
2. 4. A 18–16. század	115
2. 5. 15–14. század	117
2. 6. Sorsdöntő változások a 13. században	119
2. 7. A szír–palesztin térség földrajza	120
2. 8. A szír–palesztin térség népei a Kr. e. 13. században	122

Második rész: A könyvek története

I. Izrael történetírása	129
1. Az ószövetségi történetírás	129
1. 1. Az Ószövetség történeti könyvei	129
1. 2. Az ószövetségi történetírás a modern történetírás tükrében	129
1. 3. Az ószövetségi történetírás jellege	134
1. 4. Az Ószövetség korszakai	135
2. A Pentateuchus	140
2. 1. A Pentateuchus neve, beosztása	140
2. 2. A Pentateuchus jelentősége a zsidóság és a kereszténység számára .	142
2. 3. A Pentateuchus kutatásának története	143
2. 3. 1. Megfigyelések	143
2. 3. 2. A párhuzamos források elmélete	146
2. 3. 3. A dokumentum-elmélet megkérdőjelezése	149
2. 3. 4. A Pentateuchus a mai kutatásban	153
2. 4. Szövegtípusok a Pentateuchusban	157
2. 4. 1. A papi szövegek	157
2. 4. 2. A nem-papi szövegek	159
2. 4. 3. A szövegtípusok és a szerkesztés kapcsolata	163
2. 5. A Pentateuchus részei	164
2. 5. 1. Az őstörténet (Gen 1–11)	164
2. 5. 2. A pátriárkák (Gen 12–50).....	176
2. 5. 3. Kivonulás Egyiptomból (Ex 1,1–15,21).....	188
2. 5. 4. A Sínai perikópa és a kapcsolódó törvények	197
2. 5. 5. A pusztai vándorlás	206
2. 5. 6. A Deuteronomium	214
3. A Deuteronomisztikus Történeti Mű	226
3. 1. A DTM mint irodalmi egység.....	226
3. 1. 1. Elnevezése, témája.....	226

3. 1. 2. A DTM kutatástörténete.....	230
3. 1. 3. A DTM kialakulása és gondolatvilága.....	233
3. 2. József könyve.....	237
3. 3. Bírák könyve.....	245
3. 4. Sámuel könyve.....	252
3. 5. Királyok könyve.....	260
II. A királyság és a fogság korának irodalma.....	270
1. A két királyság kora.....	270
1. Júda és Izrael története a 9. század végéig.....	270
1. 1. 1. A kettészakadás és annak következményei.....	271
1. 1. 2. A testvérháborúk időszaka.....	272
1. 1. 3. Az Omri dinasztia kora.....	273
1. 1. 4. Jehu puccsa és az arám fennhatóság időszaka.....	276
1. 2. A próféta és Izraelben.....	277
2. A 8. század prófétái.....	288
2. 1. A két királyság utolsó aranykora.....	288
2. 2. Ámosz.....	290
2. 3. Az asszír hódítás kora, Szamaria bukása.....	296
2. 4. Ozeás.....	298
2. 5. Júda az asszír hódítás korában.....	304
2. 6. Mikeás.....	306
2. 7. A 8. századi Izajás (Iz 1–39).....	310
3. A 7. század prófétái.....	319
3. 1. Az asszír uralom fénykora és hanyatlása.....	320
3. 2. Náhúm.....	321
3. 3. Jozija uralma és a deuteronomista reform.....	323
3. 4. Szofonias.....	326
3. 5. Asszír bukása, az újbabiloni birodalom felemelkedése.....	328
3. 6. Habakuk.....	329
3. 7. Júda végnapjai.....	332
3. 8. Jeremiás.....	333
4. A babiloni fogság kora.....	343
4. 1. A hit válsága és a közösség újjászervezése.....	343
4. 2. Abdiás.....	345
4. 3. Ezekiel.....	347
4. 4. Izajás 40–66.....	356
III. A perzsa kor irodalma.....	364
1. A zsidó közösség útkeresése az ezdrási reformokig.....	364
1. 1. Hazatérés a fogságból, a templom újjáépítése.....	365
1. 2. Aggeus.....	368
1. 3. Zakariás 1–8.....	370
1. 4. Malakiás.....	376
2. A Krónikás Történeti Mű.....	380

2. 1. Júda a perzsa korban	380
2. 1. 1. Nehemiás és Ezdrás tevékenysége	382
2. 1. 2. A judaizmus kezdete	384
2. 1. 3. Elefantine és a szamaritánusok	386
2. 2. A Krónikás Történeti Mű kérdése	388
2. 3. A Krónikák könyve	389
2. 4. Ezdrás–Nehemiás könyve	395
3. Költői gyűjtemények	400
3. 1. A héber verselés	400
3. 2. Zsoltárok könyve	401
3. 3. Siralmak könyve	417
3. 4. A bölcsességi irodalom	420
3. 5. Példabeszédek könyve	424
3. 6. Jób könyve	430
3. 7. Énekek éneke	437
4. Novella irodalom	442
4. 1. Rut könyve	442
4. 2. Eszter könyve	446
4. 3. Tóbiás könyve	451
4. 4. Jónás könyve	454
IV. A hellenista kor irodalma	459
1. A hellenizmus terjedése a Közel-Keleten	459
1. 1. A perzsa birodalom bukása és a hellenista birodalmak kialakulása	459
1. 2. A hellenizmus mint vallási és kulturális kihívás	461
2. Zsidó gondolkodás a hellenista korban	463
2. 1. Prédikátor könyve	463
2. 2. Jézus Sirák fia könyve	468
2. 3. Báruk könyve	473
3. Eszkatológikus irodalom	476
3. 1. Eszkatológia, apokaliptika, messiásvárás	476
3. 2. Joel könyve	481
3. 3. Zakariás 9–14	484
4. A makkabeusi kor	487
4. 1. A vallásüldözés és a makkabeusi háborúk	487
4. 2. Dániel könyve	490
5. A Hasmoneus-kor	498
5. 1. A Hasmoneus-kor története	499
5. 2. Makkabeusok 1. könyve	501
5. 3. Makkabeusok 2. könyve	505
5. 4. Judit könyve	509
6. Bölcsesség könyve	515
Forrásajánló	521
Függelék: Ószövetségi olvasmányok a vasánapi és ünnepnapi szentmiséken	527